

ԱՆԱԶՈՍ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒՆԵՍԱԿԱՆ

Մինչ կարելի չէ առանց զայրուքի տեսնել մեր մէջ, այս վերջին տարիներում, իրենց կողման անգետ՝ քարմատար լրագրաց քաղաքայինը. ընդ հակառակն, շատ հաճախ քեանք կը լսենք թէ ի մօտոյ շոյս պիտի տեսնէ Անգլոստեան գրական քերք մի Պարիսոս մէջ. որոյ հրատարակիչն, Ժանօր գրագետ և քանաստեղծ, իւր փայլուն անցելովն՝ մեծամեծ քաներու յոռաւ կոչ տայ մեզ. Տակառն քարմ է ամենուս յիշողութեան մէջ՝ պր. Չօպանեանի խմբագրած (Մուլի քերքն, իւր կրթիչ և հմուտ յօդաւորներով, գրաստութեամբ, խորպայքի նշանաւոր մատենագրաց ընտիր հատուածներով, խնամով եղած ուսումնասիրութեամբ, և այլն, ափսոս, որ սակաւատէն եղաւ։ Չոպանեանը կը կարծէ խօսքս այն քերքին քանելիք ուղղութեան կամ ծրագրի մասին, որք լիովին բացատրուած են հետեւեալ Աղլիկ մէջ, կը մաղթենք յաջողութեան պր. Հրատարակիչն և երկար տեւողութեան՝ քերքին։

Ա Ձ Դ

1895 Մարտ 1ին, Պոլիս, Մուլի Հանդէսին Հրատարակութեան նպատակը բացատրելով, առ առիթը կը գրէի. « Մուլիկ խմբագրութիւնը խորատկն Համագումար է թէ ցեղի մը հոգեկան գաստիաբարեկութիւնը իր գեղեցիկութեամբ միայն կը կատարուի, պայմանով որ այդ գրականութիւնը մտածման և գեղեցիկին սնուցանող և մեծցնող տարրերն ունենայ... Մուլիկ ճշմարիտ Հանդէս մը Հանգամանքները պիտի ունենայ, ամբողջական ուսումնասիրութիւններ ներկա-

յացնելով ու խնդիրները իրենց ընդհանուր թեան մէջ նկատելով։ Անիկա սահմանափակ է մանաւանդ ընդարձակ և աշխատուած գրականութեան ։

Միեւնոյն ծրագրեր, աւելի լայն ուսման ներքով, իրագործելու համար է որ այսօր կը ձեռնարկեմ Անգլոստեան հրատարակելու, սոսորուած մանաւանդ այն մտածմամբ թէ Բարիզէն՝ այս տիեզերական կեդրոնէն՝ մեկնած գրական բաղմակողմանի հրատարակութիւն մը կրնայ տեսակ մը միջնորդ հանդիսանալ եւրոպական քաղաքակրթութեան ու մեր ժողովուրդին միջեւ, և միանգամայն՝ աշխարհի շոյս կողմը ցրուած Հայերուն մէջ բարոյական կապ մը ձեւացնել։

Ու եւ Քաղաքական գործունէութենէ զերծ, ու եւ կուսակցութենէ անկախ, անձնական խնդիրներու բացարձակապէս անմատչելի, Անգլոստեան պիտի ըլլայ զուտ մատուցական հրատարակութիւն մը։ Ամէն տեսակ խնդիրներ, — նոյն իսկ քաղաքային և քաղաքական հարցերը, որոնք բաժին մը պիտի յատկացուի, — նկատողութեան պիտի առնուին այս Հանդէսին մէջ՝ գրագետի անկողնակալ քննական ոգիով, և երբեք գործիչի, ազանգաւորի կրքով ու նպատակաւոր ձգտումներով։

Անգլոստեան պարունակէ՝ 1. Ուսումնասիրութիւններ Հայ ժողովուրդին պատմութեան, գրականութեան, գեղարուեստին ու լեզուին վրայ, և տեսութիւններ առիթ ներկայ բարոյական և նիւթական կացութեան մասին. 2. Ուսումնասիրութիւններ գեղարուեստական, գիտական և ընկերական ընդհանուր խնդիրներու վրայ. 3. Թարգմանութիւններ՝ օտար լին և նոր մատենագրութեանց ամենն կարեւոր հրաշակերտներուն. 4. Վէպեր, վիպակներ և բանաստեղծութիւններ քաղաքային կամ առհասարակ տրեւելեան կեանքէ. 5. Ուսանալու և արձակ գրութիւններ՝ գրական ամէն սեռէ. 6. Հրատարակութիւն և ուսումնասիրութիւն լին ու նոր Հայ ժողովրդական բանաստեղծութեանց, աւանդութեանց և հիշքաթերթի։ Անգլոստեան պիտի ձգտի մասնաւորապէս ազգային գրականութիւնը քարկացնել զուտ Հայ տարբերով։

Այս բազմազան ծրագրին իրականացման համար ուրախ եմ ծանուցանելու որ զբաղւած ենք, արուեստագէտներու եւ գիտնականներու խումբի մը աշակցութիւնն ապահոված եմ արդէն, եւ կը յուսամ զործակից ունենալ բոլոր այն հայ մտքերը որոնք կը բաղձան մտաւորական լծակին միջոցով ազգին բարոյական մակարդակը բարձրացունել :

Եթէ ընդունելութիւն զտնէ այս ձեռնարկը եւ միջոցները ներքին, մտադիր եմ հետզհետէ ճոխացնել Հանդէսին զեղարուեստական մասը, պատկերներ, արուեստի հրաշակերտներու վերարտադրութիւններ, ինքնուրոյն զծագրութիւններ հրատարակելով. իմ փափաքս է մանաւանդ հայկական վաղեմի զարդանկարչական արուեստին վերանորոգում մը փորձել այլազան ձեւերով: Այդ զաղափարին մէկ առաջին զործարարութիւնն է այս Ազգին ճակատանկարը զոր ծանօթ հայ նկարիչ՝ Պ. Է. Շահին յորինեց նմանողութեամբ Հին հայ նկարագրող ձեռագիրներու:

Անոր կողքի Հանդէսը, մեր Հինաւորաց եւ յաւիտեանական աստուածուհիին անունով, որպէս զի Ոսկեծիղին, Անարատը, բարութեանց Բաշխիւր, հայ ցեղին հոգին պատկերող մայրական Գիցանոյշը՝ այս ազգային-զրական ձեռնարկը իր յուսաւոր թեւերովը հովանաւորէ եւ զայն զեղեցկութեամբ պայծառացնէ:

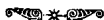
Անոր առաջին թիւը հրապարակ պիտի ելլէ յառաջիկայ Նոյեմբեր 1ին: Բաժանորդագրել պիտի բլլայ տարեկան 12 ֆրանք մինչամեայ 6 ֆրանք՝ օտար երկիրներու համար, 10 ֆրանք եւ 5 ֆրանք Ֆրանսայի համար:

Բաժանորդագրութիւնը բացուած է արդէն:

ԱՐԵՒԱԿ 209ԱՆԵԱՆ

Քարիք (6 Place de l'Odéon)

1 Յուլիս 1898.

Ս Ա Ր Գ Ի Ս Վ. Շ Ն Ո Ր Հ Ա Լ Ի

(Շար. և վերջ. տես յէջ 327)

Մեր անցեալ անշարժաւ հրատարակած համեմատական ցուցակէն տեսան անշուշտ բնութեցողք Սարգսի ինչ աստիճան Ոսկերիքանի հետեւած լինելը, որով և յայտնապէս հետեւակ գրիչ մը կ'ընծայէ նա մեզ ինքզինքը: Սակայն, ինչպէս կանխապէս ըսինք, լոկ Ոսկերիքանի գրութիւնք եղած չեն Սարգսի երկասիրութեան աղբերքն. նա ուրիշ այլ և այլ հեղինակներէն եւս քիչ շատ օգտուած է, քաղելով անոնց գրութիւններէն երբեմն իմաստներ, երբեմն ալ լոյս իսկ բառ աւ բառ մանր սողոր, ջանալով ըստ կարելւոյն յարմարցնել զանոնք իւր իմաստից և գրութեան ոճոյն: Սակայն ասոնք Ոսկերիքանէն քաղած հաստատանքներուն պէս այնքան ընդարձակ և բառ աւ բառ չլլալով, որչափ որ ալ մի կողմէն զարձեւալ իւր հետեւակ գրիչ ըլլալը յայտնեն, բայց միւս կողմէն ալ թերեւս իւր հմտութեան ապացոյցներ կարելի է ըլլան, ըստ որում այնքան հեղինակաց գրքեր կարդացեր և անոնց շատ իմաստներ սերտողաբար մխրել պահեր է. և անա այս իրողութիւնը ցուցնելու նպատակաւ միայն մենք եւս ի ստորեւ կը գնենք անոնց համեմատական ցուցակը: — Այս մանր բառաքաղութիւնը Սարգսի թէ՛ ազգային և թէ՛ օտար հեղինակաց գրքերէն ըրած լինելով, մենք նախ առաջիններունը մէջ կը բերենք, և ապա երկրորդներունը, ոչ ըստ կարգի ժամանակագրութեան հեղինակաց՝ այլ ըստ ընդարձակութեան քաղուած հաստատուածք. անաւսիկ անոնք